

NORGES HØYESTERETT

Den 18. juni 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-01088-A, (sak nr. 2008/28), straffesak, anke,

A (advokat Bjørn Stordrange)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. førstestatsadvokat Thomas Skjelbred)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder straffutmålingen og spørsmål om rettighetstap ved overtredelse av regnskapslovgivningen og av merverdiavgiftsloven § 72 første ledd.
- (2) A ble den 21. januar 2005 av Økokrim satt under tiltale for overtredelse av regnskapslovgivningen og merverdiavgiftsloven § 72 første ledd, jf. § 29 første ledd, jf. § 21, første ledd. Vedrørende overtredelsen av regnskapslovgivningen, tiltalens post I, er følgende grunnlag oppgitt:

”A var daglig leder og styrets leder i X fra 28. januar 2002 til 15. april 2003. Selskapet ble stiftet 29. november 2001, og registrert i foretaksregisteret 15. desember 2001.

X, org.nr. --- --- ---, endret firma til Y 15. april 2003, og ble slettet 2. oktober 2003.

På vegne av X (under stiftelse), inngikk A en forretningsføreravtale med Finance Credit Norge ASA ved C og B, datert 10. august 2001 (i realiteten inngått en gang i begynnelsen av 2002), hvoretter Finance Credit Norge ASA (FCN ASA) [senere Faktura Finans IX ASA – org.nr. 963 605 277] skulle forestå forretningsførsel for X mot en årlig godtgjørelse på kr 4.950.000 fra og med 2001.

I samsvar med avtalen ble det per 31.12.01 bokført kr 4.950.000 som salgsinntekt i resultatregnskapet i FCN ASA for 2001, til tross for at avtalen ikke hadde noen realitet. Dette førte til at driftsresultatet i årsregnskapet i FCN ASA for 2001, avlagt 27. mai 2002, ble oppblåst med ca 13,5 %.

Som vederlag for medvirkningen skulle selskapet Z (org.nr. --- --- ---) – som A hadde betydelige eierinteresser i – motta minst kr 375.000 eller maks kr 750.000 i form av en garantert gevinst ved salg av X til B og C i løpet av 2002.

Regnskapsfeilen er begått under særdeles skjerpene omstendigheter fordi inntektsføringen var fiktiv, og fordi regnskapet skulle brukes til fremleggelse overfor långivere og investorer, for å vise FCN ASAs inntjening og soliditet.”

- (3) Grunnlaget vedrørende overtredelsen av merverdiavgiftsloven § 72 første ledd, jf. tiltalens post II, var følgende:

”A var daglig leder og styrets leder og i den egenskap også signaturberettiget på merverdiomsætningsoppgaver i X fra 28. januar 2002 til 15. april 2003.

X ble registrert i avgiftsmantallet 31. juli 2002.

Den 25. september 2002 signerte og leverte A på vegne av X en omsetningsoppgave, der det ble krevet fradrag for inngående merverdiavgift med kr 1.188.000, basert på faktura stor kr 4.950.000 datert 01.07.02, til tross for at tjenesten verken ble levert i 2001 eller 2002, jf beskrivelsen i post I, og derfor ikke hadde noen realitet.

Overtredelsen er grov på grunn av beløpets størrelse, og fordi kravet er bygget på fiktivt bilag.”

- (4) Oslo tingrett avsa 20. januar 2006 dom med slik domsslutning:

- ”1. A, født 26.01.1966, dømmes for overtredelse av
- regnskapsloven av 17. juli 1998 nr 56 § 8-5 andre straffalternativ, jf § 9-2, jf regnskapsloven av 13. mai 1977 nr 35 § 5 første ledd, jf regnskapsloven av 17. juli 1998 nr 56 § 4-1 første ledd nr 2, jf § 4-6, jf § 5-2, og
  - merverdiavgiftsloven § 72 første ledd, jf § 29 første ledd, jf § 21 første ledd,
- sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år, hvorav 6 – seks – måneder utstår etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år, som tillegg til den straff han er idømt ved Borgarting lagmannsretts dom av 16. mars 2005, jf straffeloven § 64.
2. Han dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale erstatning til staten med 1 188 000 – enmillionetthundreogåttiåttusen – kroner.
3. Han dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale sakens omkostninger med 50 000 – femtitusen – kroner.”

- (5) Under dissens fra rettens formann, tok tingretten ikke påtalemyndighetens påstand om idømmelse av rettighetstap til følge.
- (6) Både As og påtalemyndighetens anker over straffutmålingen ble av lagmannsretten henvist til behandling. Derimot ble As anke over bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen under skyldspørsmålet nektet fremmet.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 10. januar 2007 dom med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres følgende endringer:

1. Straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 3 – tre – måneder, hvorav 5 – fem – måneder gjøres betinget etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
2. A fradømmes retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, retten til å være daglig leder eller til å inneha annen ledende stilling i noe selskap og retten til å sitte i noe selskaps styre, for en periode av 3 – tre – år.
3. A frifinnes for erstatningskravet.”

- (8) Som det framgår, ble A frifunnet for erstatningskravet. Begrunnelsen for frifinnelsen var at Finance Credit Norge ASA hadde innbetalt merverdiavgiftsbeløpet på 1 188 000 kroner, slik at staten ikke hadde lidt noe tap.
- (9) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen og rettighetstapet, jf. punkt 1 og 2 i lagmannsrettens domsslutning.
- (10) Påtalemyndigheten har den 26. januar 2007 utferdiget et inndragningsforelegg mot A med krav om inndragning av merverdiavgiftsbeløpet. Forelegget gjelder samme forhold som er omtalt i tiltalebeslutningen, og er i sin helhet en gjengivelse av denne. Forelegget ble ikke vedtatt, og har derfor vært gjenstand for egen domstolsbehandling. Herværende sak har for Høyesterett vært behandlet og avgjort samtidig med foreleggssaken, jf. Høyesteretts dom av i dag i sak HR-2008-01087-A, (sak nr. 2008/804).
- (11) *Jeg er kommet til at anken tas til følge.*
- (12) Når det gjelder det bakenforliggende saksforhold ut over det som følger av gjengivelsen fra tiltalebeslutningen, viser jeg til Høyesteretts dom av i dag i sak HR-2008-01087-A, (sak nr. 2008/804).
- (13) Hva angår straffutmålingen vedrørende overtredelsen av regnskapslovgivningen, har lagmannsretten vist til redegjørelsen i tingrettens dom, hvor det blant annet heter:

”Ved vurderingen av straffverdigheten av As overtredelse av regnskapsloven, legger retten i skjerpene retning vekt på at han forsettlig har medvirket til at et betydelig beløp – nær 5 millioner kroner – ble medtatt i FCGs regnskaper som det ikke var grunnlag for, noe som medførte at selskapets resultat økte med 13,5 prosent og dermed fremsto som en langt bedre låntaker og et langt bedre investeringsobjekt enn det var grunnlag for. As medvirkning gjorde Cs og Bs grove bedragerier mulig. Retten legger videre vekt på at han har medvirket ved å stille til disposisjon et rent stråselskap – X – mot å bli stilt til utsikt et vederlag på mellom 325 000 og 750 000 kroner. . . . Selv om As medvirkning gjennom etableringen av X, utarbeidelsen av aksjekjøpsavtalen og den tilbakedaterte forretningsføreravtalen samt inngåelsen av disse avtalene, må sies å ha hatt et planmessig og vedvarende preg, har retten som nevnt bare funnet det bevist at As forsett ligger i nedre grense av begrepet.”

- (14) Om straffverdigheten av merverdiavgiftsforgåelsen uttaler lagmannsretten:

”Også overtredelsen av merverdiavgiftsloven gjelder et betydelig beløp, over én million kroner. Som påpekt av tingretten, har A vist et vedvarende forsett ved det skriftlige svar han ga på spørsmål fra Oslo fylkesskattekontor. Han har beholdt merverdiavgiftsbeløpet i eget selskap. Objektivt sett ledet ikke transaksjonen til noe umiddelbart nettotap for staten, siden FCG innbetalte merverdiavgift med et tilsvarende beløp. Dette moment har imidlertid mindre betydning for vurderingen av

straffverdigheten av As handling, idet han ikke var kjent med FCNs innbetaling, slik at hans forsett omfattet et mulig nettotap for staten.”

- (15) Lagmannsretten har på bakgrunn av disse vurderingene konkludert med at en her står overfor alvorlig økonomisk kriminalitet, som det må reageres mot med en relativt langvarig ubetinget fengselsstraff. Dette er jeg enig i, og jeg finner også lagmannsrettens utmåling av en straff av fengsel i ett år og tre måneder passende som et utgangspunkt.
- (16) Når lagmannsretten kom til at fem måneder av straffen kunne gjøres betinget, er det, ved siden av lagmannsrettens avgjørelse om rettighetstap, vist til den tiden som var gått siden de straffbare forhold ble begått – ca. fem år siden overtredelsen av regnskapslovgivningen og ca. fire og et halvt år siden momsinnberetningen. Forsvareren har hevdet at det i dette tilfellet foreligger brudd på kravet i EMK artikkel 6 nr. 1 om avgjørelse innen rimelig tid, noe som skulle tilsi ytterligere reduksjon i straffen.
- (17) A hadde status som mistenkt fra januar 2003. Han ble da innkalt til avhør, og han ble allerede på dette tidspunkt bistått av forsvarer. Det ble holdt gjentatte avhør av han i 2003. Selv om tiltalebeslutningen først ble tatt ut i januar 2005, finner jeg det riktig i dette tilfellet å legge til grunn at A i 2003 raskt kom i en slik situasjon at han var å betrakte som siktet etter EMK artikkel 6. Tidsforløpet i saken er problematisk sett ut fra kravet i artikkel 6 nr. 1. Den lange behandlingstiden må likevel vurderes på bakgrunn av at As sak inngår som en del av det meget omfattende sakskomplekset som Finance Credit-saken representerte. I slike omfattende saker om økonomisk kriminalitet er det ofte ikke til å unngå at behandlingstiden kan bli lang.
- (18) Tidsforløpets betydning for straffutmålingen og forholdet til EMK artikkel 6 nr. 1 må imidlertid i dag vurderes ut fra det faktum at det nå er gått ytterligere ett år og fem måneder siden lagmannsrettens dom. Bakgrunnen for at det har tatt så pass lang tid å få anken behandlet for Høyesterett, er følgende:
- (19) Anken fra A ble inngitt 23. januar 2007 og umiddelbart oversendt Økokrim. Til tross for purringer fra As advokat, ble anken ikke videresendt fra Økokrim før 2. januar 2008. Økokrim har i påtegningsark forklart den sene oversendelsen med at man ønsket å avvete utfallet av inndragningssaken før Høyesteretts behandling av straffutmålingsanken. Det er vist til at det i rettspraksis er lagt til grunn at inndragning og straffutmåling bør ses i sammenheng. Anken ble først oversendt da det viste seg at avklaringen ikke kom så raskt som Økokrim hadde forventet.
- (20) Etter straffeprosessloven § 316 skal påtalemyndigheten uten opphold sende ankeerklæringen til ankesdomstolen. Den handlemåten Økokrim her har utvist ved å unnlate å videresende ankeerklæringen, er et klart brudd på lovens bestemmelse. At det kan være ønskelig å få en avklaring av inndragningsspørsmålet før Høyesteretts behandling av straffutmålingen, berettiger ikke en slik tilbakeholdelse av ankeerklæringen. I hvilken grad det av hensyn til en forsvarlig behandling av en straffutmålingsanke vil være riktig å avvete en avklaring av inndragningsspørsmålet, må det være opp til ankesdomstolen å avgjøre.
- (21) Med den behandlingstiden saken nå har fått siden A i januar 2003 ble avhørt som mistenkt, finner jeg det klart at det samlet sett foreligger brudd på EMK artikkel 6 nr. 1 om kravet til avgjørelse innen rimelig tid. Jeg finner dessuten at den lovstridige

tilbakeholdelsen av As anke, som her har foreligget i over elleve måneder, i seg selv representerer brudd på bestemmelsen.

- (22) Spørsmålet blir så hvilke rettsvirkninger de konstaterte brudd bør få, jf. EMK artikkel 13. Jeg er kommet til at hovedtyngden av virkningen bør falle på rettighetstapet. Jeg er enig med lagmannsretten i at de forgåelser som A har gjort seg skyldig i, normalt vil føre til rettighetstap av det omfang og den karakter som følger av lagmannsrettens domsslutning punkt 2. Jeg er likevel kommet til at det i lys av tidsforløpet og de krenkelser av EMK artikkel 6 nr. 1 som her foreligger, må være riktig at det i dette tilfellet ikke idømmes rettighetstap. Jeg er dessuten kommet til at de samme grunner også må lede til at den betingede del av straffen gjøres noe lengre enn fastsatt av lagmannsretten, dog slik at det på bakgrunn av alvoret i saken fortsatt blir stående en ikke ubetydelig ubetinget del. Jeg er kommet til at den betingede del passende kan settes til syv måneder.
- (23) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres følgende endringer:

1. Straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 3 – tre – måneder hvorav fullbyrdelsen av 7 – syv – måneder utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
2. Rettighetstap idømmes ikke.

- (24) Dommer **Coward:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (25) Dommar **Utgård:** Det same.
- (26) Kst. dommar **Kaasen:** Likeså.
- (27) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 3 – tre – måneder hvorav fullbyrdelsen av 7 – syv – måneder utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
2. Rettighetstap idømmes ikke.

Riktig utskrift bekreftes: